

І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор
В. К. Лур'є, студентка міжнародно-правового факультету

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Специфіка збройного протистояння, а також місце і роль військового аргументу в політиці закономірно визначаються рівнем розвитку суспільства та технологій.

Інформаційне суспільство породжує властиві лише йому форми протистояння, і воно не обов'язково має бути збройним чи відкритим. Розвиток інформаційного суспільства формує новий контекст протистояння, в тому числі збройного, України та РФ. В інформаційну епоху військова конкурентоспроможність пов'язана з можливостями обробляти інформацію та інтегрувати її у військові операції, таким чином забезпечуючи їх успішність.

«Гібридна» війна — війна із поєднанням принципово різних типів і способів ведення війни, які скоординовано застосовуються задля досягнення спільних цілей. Типовими компонентами «гібридної» війни є використання:

класичних прийомів ведення війни (із військовослужбовцями в уніформах, військовою технікою та ін.); нерегулярних збройних формувань (повстанців, терористів, партизанів та ін.) і таких типів війни і прийомів, як інформаційна і кібервійна. При цьому країна-агресор залишається публічно непричетною до розв'язаного конфлікту.

Яскравим прикладом «гібридної» війни та застосування під час неї саме інформаційної форми є дії РФ упродовж 2014 р., унаслідок чого було деформовано систему глобальної та регіональної безпеки, а також чинну систему міжнародного права. Майже всі міжнародні гарантії безпеки для України (зокрема, в межах Будапештського меморандуму 1994 р.) виявилися недієздатними в умовах, коли агресором виступив один із гарантів — Російська Федерація. Проти України було застосовано інформаційно-військову методику, яка багато в чому є унікальною зі структурно-функціонального погляду: за формою вона «гібридна», а за змістом — «асиметрична». Найчіткіше характер нового типу війни продемонстрували спочатку анексія РФ навесні 2014 р. території Автономної Республіки Крим, а потім — підтримка місцевих радикальних елементів та повномасштабне вторгнення російських підрозділів до східних областей України. Хоча кожен конкретний елемент цієї «гібридної війни» не новий по суті і використовувався майже в усіх війнах минулого, однак унікальними є узгодженість і взаємозв'язок цих елементів, динамічність та гнучкість їх застосування, а також зростання ваги інформаційного чинника. Причому інформаційний чинник в окремих випадках стає самостійним складником і виявляється не менш важливим, ніж військовий.

Про масштаби інформаційної війни, розгорнуті Росією проти України, найточніше сказав Головнокомандувач об'єднаних Збройних сил НАТО в Європі Ф. Брідлав: «Це найбільш дивовижний інформаційний блицкриг, який ми коли-небудь бачили в історії інформаційних воєн». Інформаційний фронт «гібридної» війни розгортається одразу на кількох напрямках. Передусім: 1) серед населення в зоні конфлікту; 2) серед населення країни, проти якої здійснюється агресія, однак територія якої не охоплена конфліктом; 3) серед громадян країни-агресора і 4) серед міжнародного співтовариства.

Інформаційний складник справді став наскрізною темою «гібридної» війни, хоча він і не виконує самостійну, а лише допоміжну роль, більшою мірою супроводжуючи військову фазу операції. Однак в українському випадку маємо справу не просто з ворожою пропагандою, а з тим, що фахівці-інформаційники слушно характеризують як «війну смислів/сенсів». Для ретрансляції цих смислів задіяно всю множину каналів донесення інформації. Основним структурним елементом у цій війні стають симулякри —

образи того, чого в реальності не існує. Прикладами таких симулякрів є: «фашисти в Києві», «звірства каральних батальйонів», використання Україною заборонених озброєнь. Відповідно, чи не перше, що зробили різноманітні «ополченці» та «зелені чоловічки» на окупованих територіях, — це відключили українські телеканали і масовано включили російські. Формування єдиного й повністю контрольованого інформаційного простору — очевидна стратегія розгортання інформаційного складника конфлікту з боку агресора.

Таким чином, у нинішній час використання інформаційного аспекту при веденні «гібридної» війни є дуже ефективним засобом задля дестабілізації ситуації та проведення активної кампанії у ході ведення «гібридної» війни, оскільки подолати інформаційну експансію можна лише контрзаходами інформаційного характеру.